

Jaar 1329 - 1343

Jaar 1329 Het baljuwschap gaat naar de kerk van Sint-Bertin

*We herhalen nog eens de overwinning van de Franse koning en van de graaf van Vlaanderen te Cassel zoals we ze vonden in de ‘Kronyk van Vlaenderen van 580 tot 1467, Volume 1’.
Daar lezen we:*

De grave Lodewijc badt den coninc van Vranreryke dat hem ghelieven wilde te helpene hem bedwinghen sijn volc, de coninc consenteerde't, ende hy quam in Vlaenderen voer Cassel, ende daer gheviel eenen groeten wijch, ende eene zware bloetstortinghe, maer t'henden de coninc van Vrankeryke behielt 't felt ende de victorie; daer belven verlseghen wel ixm vlaminghen ende men roefde Cassele, ende men stacker 't fier in, ende verbarrende al de steede.

Doen quamen die van Brugghe, van Ypere, ende van anderen steeden, ende gaven hem op den coninc van Vrankeryke, ende den grave Lodwyc.

Desen wijch gheviel op Sente Bartolomeusdach, in 't jaer M.CCC ende XXVIIJ. De coninc van Vranckeryke siende de goetwillicheyte van die van Brugghe, van Ypere ende van dien van den Vryen, hy vergaf hemleiden al dat sy jeghen den grave Lodewijc, haren heere, mesdaen hadden, maer de opstellers van den mueteryen, die wilde hy ghevanghen hebben.

*Het jaar daarop – in de maand maart 1329 wordt de volgende oorkonde opgesteld:
(Haigneré):*

Gilles van Oxelers, baljuw van de vrije mannen van Sint-Bertin, doet bij deze oorkonde kennen aan iedereen, die deze oorkonde zal zien of horen lezen dat voor de vrije mannen van Sint-Bertin te weten,

Franchois Hanghebot, sire Gile de Morcamp, Adrien de Latre, Jehan van de Nyepe, Jehan Gaymar, Mahieu le Vilain, Colard Heraut, Jakemon Gaymar en Mikiel de Staples – gekomen is in het hof in eigen persoon

Jakemes de le Scaghe en dat deze gezegd en erkend heeft,

dat omwille van alle goedheid die hij en zijn voorgangers ervaren hebben van de kerk van Sint-Bertin

dat hij **voor God en als een pure aalmoes**,

om opgenomen te worden in de dagelijkse gebeden van dezelfde kerk voor zijn ziel en deze van zijn vrouw, zijn vader, moeder en zijn voorvaders ,

dat hij **het baljuwschap en de administratie** van Poperinghes en zijn departementen, die hij in leen houdt, geeft aan de genoemde kerk...

Daarbij is ook zijn broer en erfgenaam Jehan Tetin aanwezig zodat zeker is dat de Sint Bertinskerk deze gift zal krijgen.

De oorkonde werd bezegeld met al de zegels van de aanwezige edelen.

En daarmee was er een einde gemaakt aan het 'erfelijk' baljuwschap.

133.

Gilles de Oxelers, bailli des francs hommes de Saint-Bertin, fait connaître, que Jacques de le Scaghe, en témoignage des bienfaits reçus par lui et ses prédécesseurs de l'église de Saint-Bertin, a donné à celui-ci le bailliage et la mairie de Poperinghe, avec les appendances.

Jou, Gilles de Oxelers, baillieus des frans hommes de saint Bertin, fai savoir 1329
a tous chiaus, qui ces presentes lettres verront ou oeront, que pardevant mi (1530 n.s.),
et pardevant les frans hommes de saint Bertin, cest asavoir sire Franchois Hanghebot, sire Gille de Morcamp, Adrien de Latre, Jehan de le Nyepe, Jehan Gaymar, Mahieu le Vilain, Colard Heraut, Jakemon Gaymar et Mikiel de Staples, mars.
est venus en plaine court en propre personne Jakemes de le Scaghe, et dist et reconnu, que pour les bienfais que il et si predecesseur avoient eu de leglise de saint Bertin, il volait donner et donnoit pour Dieu et en pure aumosne, pour estre es prieres et bienfais et es orisons de ledite eglise a tous jours pour

lame de lui, de se feme, de sen pere, de se mere, de ses anciseurs et de ses bienfaiteurs, le baillie et le mairie de Poperinghes et les appartenances diceles, desqueles il estoit ayretes, et lesqueles il tenoit en fief, en foy et en hommage de ledite eglise; et me requist, que jou conjurasse les hommes dessusdis pour savoir mon se faire le pooit; et sur ce les conjuras, liquel jugierent, que faire le pooit par lassent et lottroy de sen plus apparant hoir au jour. Et apres ce, jou conjurai les hommes pour savoir, que jou en avoie afaire; liquel disent et prejugement, que jou demandasse audit Jakemon de le Skaghe, comment et en quele maniere il voloit issir desdites baillie, mairie et des appartenances diceles et de tout le fief dessusdit; et ensi, comme jugiet lavoient, li demandai, et il respondi, que, pour plus seurement et au plus justement paremplir sen don dessusdit selonc le jugement dessusdit fait par les hommes dessusdis, il en voloit issir par Jehan Tetin, sen frere et sen plus apparant hoir, au jour, que la estoit presens et qui a ce metoit sen assent et sen acort. Et apres ce, je conjurai les hommes pour savoir, que jou en avoie avant afaire parmi ce que il en avoient oi et jugiet et pour aler avant et don dessusdit; liquel homme sur ce conjurei de mi, jugierent, que lidis Jakemes et Jehans ses hoirs rapportassent en le main monseigneur labbe de saint Bertin, qui la endroit estoit presens, tout le fief entierement devantdit et toutes ses appartenances aloes de leglise de saint Bertin et pour ledite eglise ayreter, et si, comme jugiet estoit, lidit Jakemes de le Skaghe et Jehans, ses freres, comme hoirs ainsnes dudit Jakemon, rapporterent en le main dudit monseigneur labbe aloes de ledite eglise et pour li ayreter, le baillie, le mairie, les appartenances et tout

le fief devantdit. Sur ce je conjurai les hommes asavoir, se lidis Jakemes, par lottroy dudit Jehan sen hoir, avoit tout fait, que il en fust pour lui et pour ses hoirs soffisamment desyretes et ledite eglise ayretee bien et aloy, liquel homme ensi conjure jugierent, que lidis Jakemes de le Scaghe, par lottroy de sen hoir dessusdit, avoit tant fait, que il pour lui et pour ses hoirs estoit des dictes baillie, mairie et appartenence diceles et entierement de tout le fief dessusdit desyretes, et ledite eglise de saint Bertin a tous jours perpetuellement ayretee bien soffisamment et aloy, selonc lus et le coustume du pays. Toutes les coses dessusdites furent faites bien et aloy soffisamment as us et as coustumes dessusdites. Et pour ce que elles soient et demeurent bien wardees a tous jours et tenues fermes et estaules, jou Gilles de Oxelers,

baillieus dessusdis, ai mis men seel a ces presentes lettres. Et nous Franchois Hanghebot, Gilles de Morcamp, Andrien de Lattre, Jehans de le Nyepe, Jehans Gaymar, Mahieus le Vilains, Colars Heraut, Jakemes Gaymar et Mikieus de Staples, franc homme de ledite eglise de saint Bertin dessusnomme, qui a toutes les coses dessusdites fumes present, et qui, au conjurement dudit baillieu, les jugames estre faites bien et aloy as us et as coustumes du pays. En tiesmoingnage de verite,

avons mis nos seaus a ces presentes lettres aveques le sael dudit baillieu.
Che fu fait en lan de grace mil trois cens vint et noef, es mois de march.

Original. Sceaux enlevés.

De kerels en het kerelslied

Men stelt dat naar aanleiding van de slag van Cassel **het 'Kerelslied'** gemaakt werd, eigenlijk een lied om de Vlamingen uit te lachen.

Edmond De Coussemaker schrijft in zijn 'Trois chants Historiques' een uittreksel van de Annales du Comité Flamand de France dat dit lied teruggaat op een heel oude sociale realiteit. Er is immers reeds sprake van de 'karls' in de Edda, de verzameling van oude Scandinavische mythen.

Heimdall met zijn horen, de schepper van de mensen.

Daarin wordt verteld over Heimdall. Hij is in de Noordse mythologie de wachter der goden en hij is zelf een godenkind. Hij is de zoon van negen maagdelijke zusters, dochters van Aegir en zijn vader is Odin.

Hij heeft heel wat bijzondere eigenschappen, maar voor ons verhaal is het alleen belangrijk dat hij als de schepper van de mensen en de mensenklassen gezien wordt.

Bij Aï, de overgrootvader en Edda, de overgrootmoeder verwekte hij Praell – de knecht – een lelijk kind met getande huid. Hij moest zijn leven lang handwerk verrichten, en de knechten stammen

van hem af.

Bij Afi, de grootvader, en Amma, de grootmoeder verwekte hij Karl, den man en boer, een jongen met glanzende ogen en een roze huid. Deze groeide op om het land te bebouwen en om te strijden.

Bij Fadir, vader en Mooir, moeder, verwekte hij Jarl, de edele, een jongen met glanzende ogen, lichte huid en blond haar, aan wie hij de runen schonk. Van hem stammen de edelen af.

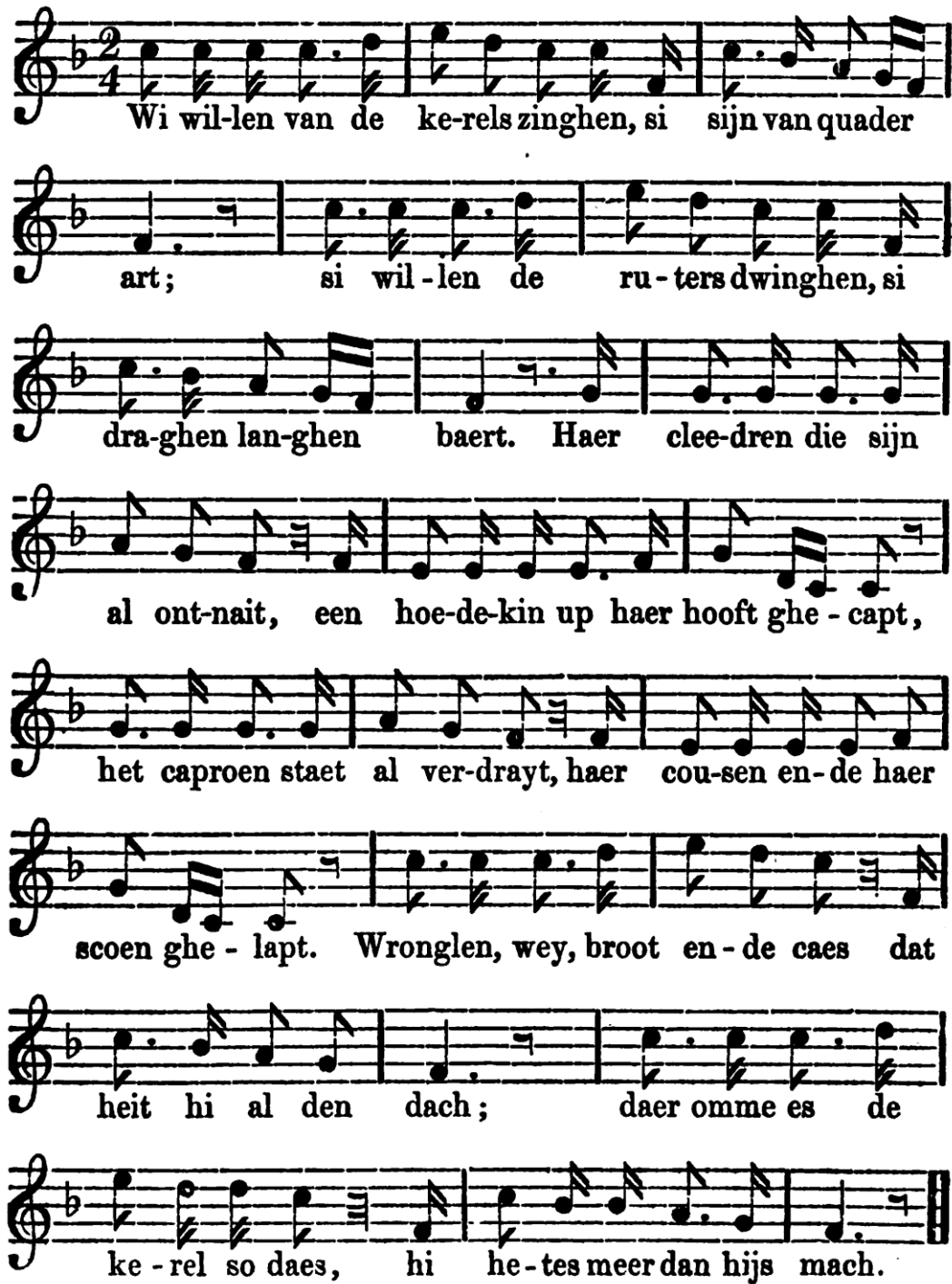
Deze maatschappelijke organisatie, zo schrijft De Coussemaker, vinden we bij de verschillende Germaanse rassen; zowel bij de Franken, de Angelen, en de Angel-Saksen, onder de namen: Jarl, - in het Engels kennen we nog altijd 'Earl' voor graaf, Karl, Throell, Adeling, Ceorl, Theov, Adelingus, Liber, Servus.

De wet van de Allemannen, de Friezen, de Bourgondiërs en de Saksen, kende vier klassen. De vrije mannen werden Karl, Lidi of Frilingi genoemd en ze maakten steeds de tweede klasse uit.

De Saksen Karls drongen binnen in Vlaanderen en zijn hier gebleven.

Men schrijft in de Kroniek van Lambert, van Ardres, - zo vervolgt De Coussemaker, - een hoofdstuk over de Kerels van Ham, die 'Colvekerli' genoemd werden, wat zoveel wilt zeggen als de kerels met een 'kolve'; een gepinde stok of staaf. Hiervan zegt Louis van Velthem dat dit hun favoriete en traditioneel wapen was.

Het Kerelslied

Wi wil-len van de ke-rels zinghen, si zijn van quader
art; si wil-len de ru-ters dwinghen, si
dra-ghen lan-ghen baert. Haer clee-dren die zijn
al ont-nait, een hoe-de-kin up haer hoofd ghe - capt,
het caproen staet al ver-drayt, haer cou-sen en-de haer
scoen ghe - lapt. Wronglen, wey, broot en - de caes dat
heit hi al den dach; daer omme es de
ke - rel so daes, hi he-tes meer dan hijs mach.

Wi willen van den kerels zinghen
Si syn van quader aert
Si willen de ruters dwinghen
Si draghen enen langhen baert

Haer cleedren die zyn al ontnait
Een hoedekyn up haer hoofd ghecapt
Tcaproen staet al verdrayt
Haer cousen ende haer scoen ghelapt

Refrein:

Wronglen wey broot ende caes
Dat heit hi al den dach
Daer omme es de kerel so daes
Hi hetes meer dan hys mach

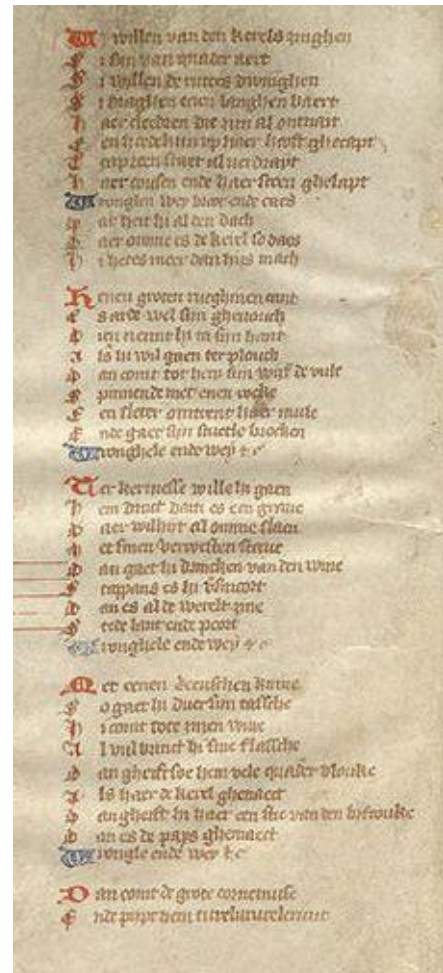
Enen groten ruggenen kant
es harde wel zijn gevoeg;
die neemt hij in zijn hand,
als hij wil gaan ter ploeg.
Dan komt tot hem zijn wijf, de vule,
spinnende met enen rok,
een sleter omtrent haar mule,
ende gaat zijn schuutle brok.

refr.

Ter kermesse wil hij gaan:
hem dinkt dat hij es een grave;
daar wil hij 't al ommeslaan
met zijnen verroesten stave.
Dan gaat hij drinken van den wijne,
stappans es hij vermoord;
dan es al de wereld zijne:
stede, land ende poort.

refr.

Wij willen de kerels doen grijzen,
al dravend over 't veld;
het 's al kwaad dat zij peinzen.
Ik weet ze wel besteld:
men ze za slepen end' hangen;
haar baard es al te lank.
Zijne konnen 's niet ontgangen:
zijn dochten niet zonder bedwank

De graaf vergeeft de Ieperlingen hun wandaden

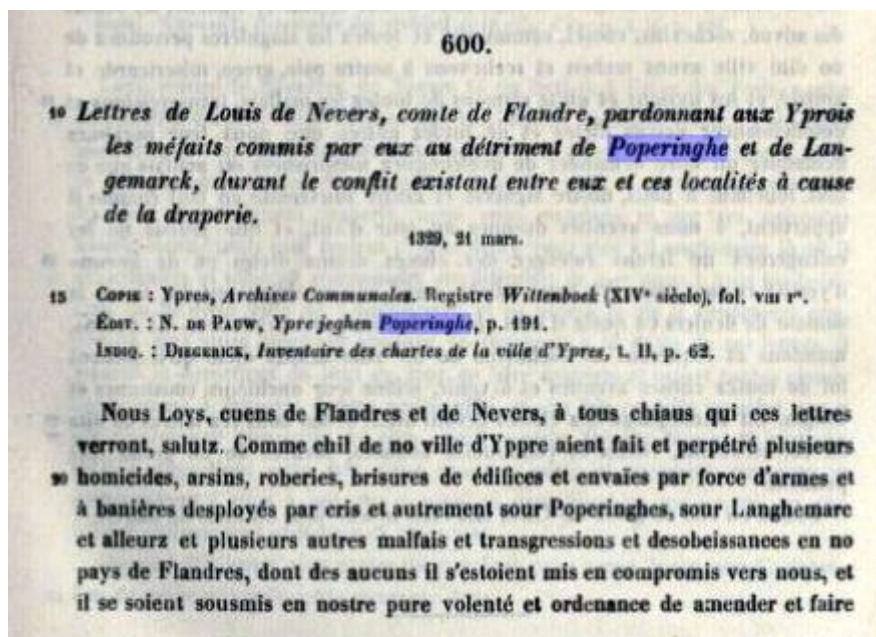
Filip Hooghe schrijft dat de Franse koning, bij Lodewijk II van Nevers er op aan drong dat de Ieperlingen geen onrecht mochten aangedaan worden. Op 24 januari liet hij de Ieperse schepenen toe om zich te verzoenen met de graaf.

Ze beloofden op 19 maart dat ze een boete zouden betalen aan Lodewijk. Nog in ruil voor de onderwerping schonk Lodewijk de Ieperlingen genade voor hun misdaden begaan tegen Poperinge en Langemark.

Op de 21ste maart 1329 wordt door de graaf Lodwijk van Nevers, als graaf van Vlaanderen, een akte opgesteld waarin hij de Ieperlingen hun misdaden die ze in Poperinge en in Langemark begaan hebben, vergeeft en kwijtschelt.

Daarin is er sprake van 'plusieurs homicides' – dus verschillende moorden, arsins, roberies – diefstalen, brisures de édifices – vernielingen van gebouwen - et envaies par force d'armes - en inbraak met geweld van wapens- et à bannières desployés- en met ontvouwen baniers. ... Daarbij kwam er dan nog wangedrag en ongehoorzaamheid aan de graaf zelf.

De graaf vergeeft hen echter al deze fouten indien ze hun eed van getrouwheid aan hem en de Franse koning maar vernieuwden, dan zal hij hen terug opnemen in zijn '*vrede, gracie en miséricorde*'.

1828. amender toutez les malfais, transgressions et desobéissances dessus dictes et toutez autres que nous porriens demander à eaus ou à aucun d'eaus du tout le temps passé jusquez au jour d'huy, sauve le submission faite au roy et le ordenance de lui, et il nous aient humblement supplyet que nous lez volsissiens prendre et recevoir en nostre pais, grace et miséricorde, nous, considérans à la boine devotion, obeissance et loial port que li advoés, eschevins, conseil et communautés de no dite ville ont monstre, tant es boinez justiches qui ont esté faites en no dite ville et encore se font et feront, comme en autre choses, savoir faisons que nous, attendans plus à grace et à miséricorde vers nostre sousgiés que à rigueur de justiche, tant pour leur boin port dessus dit comme pour ce 10 qu'il nous ont promis de nient jamais rechêir es malfais samblables et de nous servir comme boin sougiet doivent faire à leur droiturier seigneur, les dessus dis advoé, eschevins, conseil, communauté et toutez les singulères personnez de no dite ville avons recheu et rechevons à nostre pais, grace, miséricorde et amisté, et les quillons et quite clamons de toutez les malfais, transgressions et 15 desobeissances dessus dictes et de toutez autres que nous leur porriemes demander ou faire demander de quelconquez mesprises ou malfais que ce fust, touchans à nous, nostre signerie et nostre souverenité en tant comme il appartient, à nous avenues dusques au jour d'hui, et que jamais ne les calengerons ne ferons calenger des choses dessus dictes ne de aucune 20 d'yeillez en tant comme à nous touche, ensi comme dessus est dit, sauve la somme de deniers en quelz il sont obligiet à nous par leurz lettres. Et volons, mandons et requérons as eschevins de no ville dessus diete qu'il fachen loi de toutez choses avenues et à venir, selonc leur anchiènes coustumes et usages. En tesmoignage dez choses devant dites, avons nous cez lettres as ditz 25 advoé, eschevins, conseil et communauté données, seellées de no grand seel pendant.

Donné en l'an de grace M. CCC. XXVIII, le XXIe jour du mois de march.

Het vrouwenhuis in de Hontstrate

124. 1330
In Bartholomei
jacobus Elbode
curatus S(anct)i Bertini
Poperingis, fundat
et dat. Idem quidam Andreas de
dominis et maneribus
prie domini de
multorum pauperum
cum curia curia
hunc denarium
provisionem dedit
et baronem

*Omni*bus hoc scriptum. Jacobus dictus Elbode
curatus S(anct)i Bertini in fidei Willelmi gloriosi cum religiosis viris dominis et baronibus
et dat. Idem quidam Andreas de dominis et maneribus prie domini de
multorum pauperum cum curia curia hunc denarium provisionem dedit
et baronem

propter deum ad quos dea mulierum pauperum in eadem pariter me
rebarum, cantu et concu, quas et qualiter voluerit, instituta
et penore potere in domo supra dicta. Nos et universas vestras quod
me fieri universis carnis ingredo dicti religionis et tunc infestum
dictas dea mulieres ad domum allocare predictam, quales voluerit
de consilio curati sancti Bertini, quicunque pro tempore fuerit,
et eas amoveri et iterum aliam vel alias penore, secundum hanc
voluntatem, et prout capere debent, potuerit et debent.
annuatim vero curiam tunc denarium provisionem in quibus dicta
domus et maneria dicti religionis annuatim tenentur dicta mulieres

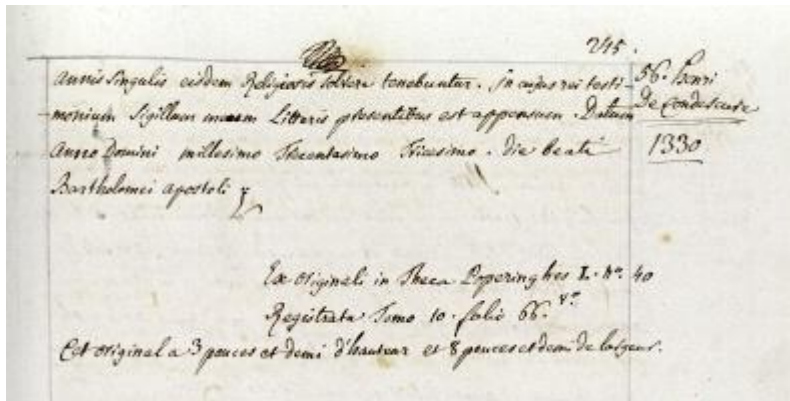
In de 'Cartulaire de Saint-Bertin, volume 4, blz. 244-245' haalt **Haigneré** de onderstaande akte nr. 124 aan, die terug te vinden is in de registers van abt Dom Dewitter. Ik vroeg **Tom Deneire** om de Latijnse tekst voor mij uit te typen en hiervan een vertaling te geven, wat hij heel snel deed. Hieronder zijn transcriptie en vertaling.

124-1330
die s(anct)i Bartholomei
ap(ri)li(s)
jacobus Elbode
curatus S(anct)i Bertini
Poperingis, fundat

*et dat ibidem quasd(am)
domum et mansuram
pro domicilio sex
mulierum pauperum
cum annuo censu
trium denariorum
parisiensium solven-
dorum religiosis
S(anct)i Bertini.*

Op de dag van de Heilige Bartolomeus in April
Jacobus Elbode
pastoor van Sint Bertinus
te Poperinge, sticht
en geeft op dezelfde plek ten geschenke
een bepaald huis en een verblijfplaats
als onderkomen voor zes
arme vrouwen
met een jaarlijkse pacht
van drie Parijse denarii
te betalen aan de geestelijken
van Sint Bertinus.

*Omnibus haec visuris Jacobus dictus Elbode
presbiter curatus parrochialis Ecclesiae sancti Bertini de Poperinghes
salutem in filio Viriginis Gloriosæ. Cum Religiosi viri Dominus et Pater
Reverendus Dominus henricus permissione divina Abbas Monasterii sancti
Bertini in sancto Audomaro et eiusdem loci Conventus suum prebuerunt
consensum quod quasdam Domum et mansuram quas nuper in eorum
villa et dominio de poperinghes obtinebam in vico qui dicitur hontstrate
propter deum ad opus sex mulierum pauperum in eadem perpetuo mo-
raturarum, contuli et concessi, quas et quales voluero, instituere
et ponere potero in domo supradicta. Noverit universitas vestra quod
me viam universæ carnis ingresso, dicti Religiosi ex tunc in futurum
dictas sex mulieres ad domum allocare predictam, quales voluerint
de consilio curati sancti Bertini, quicumque pro tempore fuerit,
et eas amovere et iterum aliam vel alias ponere secundum tuæ
libitum voluntatis, et prout expediens videbunt, poterunt et debebunt.
Annuum vero censum trium Denariorum parisiensium in quibus dictæ
Domus et mansura(e) dictis Religiosis annuatim tenentur dictæ mulieres.
(handtekening)*

Allen die dit zien groet Jacobus genaamd Elbode,
priester van de parochie Sint Bertinus te Poperinge
in de zoon van de Glorieuze Maagd Maria. Aangezien de geestelijken,
heer en eerwaarde henricus en de abt, met goddelijke toestemming, van het klooster van Sint
Bertinus te Saint-Omer en het convent op dezelfde plaats hun goedkeuring hebben verleend
dat een bepaald huis en verblijfplaats, die onlangs in mijn bezit kwam in hun
dorp en domein van Poperinge in de wijk die genoemd wordt Hontstrate,
uit godsvrucht ter beschikking van zes arme vrouwen tot eeuwig
gebruik heb overgegeven en overgedragen – vrouwen die ikzelf zal kiezen
onder te brengen en te plaatsen in het voornoemde huis. Mogen u allen weten dat,
eens ik de weg van het eeuwige vlees ben gegaan, de voornoemde geestelijken
van dat moment in de toekomst zullen bepalen, beschikken en moeten (voorzien) dat
de voornoemde zes vrouwen in het voornoemde huis ondergebracht worden – vrouwen
die ze mogen kiezen met de raadgevingen van de pastoor van Sint Bertinus, wie het ook op
dat moment zal zijn – en dat de vrouwen aangebracht worden en een andere of anderen in de
plaats gebracht worden volgens uw beschikken en naar goeddunken.
Verder is er een jaarlijkse pacht van drie Parijse Denarii waaraan
de voorgenoemde vrouwen van het voorgenoemde huis en verblijfplaats
jaarlijks voor de voorgenoemde geestelijken worden gehouden.
(handtekening)

*Kortom we mogen dus aannemen dat dit een klein 'bejaardentehuis' of 'weeuwhuis' was.
Over deze stichting krijgen we echter in de loop van de verdere geschiedenis van Poperinge
niets meer te horen.*

*We halen hier een fragment aan van B. van Bavel in zijn artikel over de lakenhandel in het
tijdschrift 'Jaarboek voor Middeleeuwse geschiedenis' 3/2000.*

Jaarboek voor Middeleeuwse Geschiedenis

Door B. van Bavel

Van de elfde tot en met de dertiende eeuw werkte Vlaanderen zich, dankzij de industriële 'boom' van de lakennijverheid en de daarmee gepaard gaande kapitaals-accumulatie, hoge bevolkingsdichtheid en innovatieve landbouw, op tot één van de belangrijkste regio's van middeleeuws Europa. Vlaams laken werd verhandeld van het Iberisch schiereiland tot Rusland en van Jeruzalem tot Scandinavië. De grootste en belangrijkste Vlaamse productiecentra waren ontegensprekelijk Ieper en Gent, die zowel hun luxelakens als hun lichtere, goedkopere stoffen naar alle hoeken van Europa exporteerden. Tussen 1280 en 1330 ondergingen de internationale handelsmarkten echter grote wijzigingen door allerlei oorlogen en onregelmatigheden, van Noordwest-Europa tot en met het Middellandse-Zeegebied. Die hadden tezamen tot gevolg dat de transportkosten voor de goedkopere stoffen zeer hoog opliepen.¹ Hierdoor ging men zich meer en meer toespitsen op de fabricage van dure stoffen, aangezien de winstmarge hierop veel ruimer was. Dit leidde vanaf omstreeks 1320 tot grote concurrentie tussen de verschillende lakenproductiecentra, zowel binnen als buiten Vlaanderen, waar de geduchte concurrenten vooral in Brabant, Italië en Engeland te vinden waren. De veertiende eeuw was daarom voor Vlaanderen duidelijk een eeuw van aanpassing aan de gewijzigde vraag en mode op de internationale markten en van een zoeken naar antwoorden op de algemene en langdurige Europese economische recessie vanaf het begin van diezelfde eeuw.

1330 – De vrede tussen Poperinge en Ieper en veel oorlog

Rond 1330 legde de abt van Sint Bertin, Henri de Coudescuere, als heer van Poperinge klacht neer voor de raad van de graaf, omdat de Ieperlingen Poperinge veel schade toegebracht hadden, zowel met te moorden als met brandstichtingen.

Beide partijen mochten voor de graaf hun zaak komen uitleggen. Een compromis werd gesloten. Er zou vrede heersen tussen beide steden en als één van hen deze vrede verbrak zou deze een boete van 6000 pond parisis opgelegd worden, waarvan 1/3 naar de graaf zou gaan, 1/3 naar de bisschop van Terwaan en 1/3 naar de getroffen stad.

Als Ieper nog ooit naar Poperinge op 'herevaart' trokken, of als die van Poperinge dit zouden doen tegen Ieper, dan zou de voornoemde boete opgelegd worden.

De graaf vroeg de vertegenwoordigers van de abdij en de stad Poperinge om de Ieperlingen te vergeven zonder van de Ieperlingen schadevergoeding te eisen. Ook de Ieperlingen zuden de Poperingenaars niet meer mogen vervolgen.

De graaf beval Josse de Hernsorde om een onderzoek in te stellen naar de schade en kosten die de abt en de abdij hadden opgelopen.

We gaan toch even de getuigen bij deze akte opnoemen.

Voor Ieper waren er als 'procureurs' of advocaten Johans vande Clite, Denis Wildegans en Jehans Berengiers.

Voor de Poperingse kant hadden we onze Henri, de abt van Sint Bertin en als procureurs Johan van de Wedde, Lambers van Provendes, Jaquèmes Selin en Jaquèmes De Griet.

De Poperingenaars die hun zegels aan deze akte hingen waren: **Simon Mali, Henris Bette, Lambers Godewin, Willaume Diedeman en Lambers Melys, schepenen en Willaume de Grave, Maufforeid Wid, Willaume Buxhoren, Brixis de Dammere en Johans van de Broec, keurheren van de stad Poperinge.**

Napoleon De Pauw, zo schrijft Filip Hooghe, ontdekte dat op **28 oktober 1330** deze grafelijke enquêteur een aanzienlijke som van 468 pond werd betaald door de stad Ieper. Was dit een omkoopsom van de Ieperse schepenbank om de hele zaak in de doofpot te stoppen?

Er kwam alleszins geen vervolg aan dit twijfelende vonnis.

De liefde van de graaf – of was het de schrik voor de grote steden – zat diep in het hart van de graaf van Vlaanderen en kort bij zijn portefeuille.

Al bij al kwam deze 'vrede' er op neer dat Ieper zijn gestripte halflaken en zijn gesmoutte lakens bleef weven en dat Poperinge zich verder diende te houden aan de 'nieuwe draperie' en verder mocht weven maar dan met wol van slechtere kwaliteit.

Niet voor niets verweten de Ieperlingen de Poperingenaars dat ze 'Vachtplotters' of 'vachtplukkers' waren.

Maar toch; de Poperingenaar, hij weefde voort.

*Lettres de Louis de Nevers, comte de Flandre, promulguant sa sentence
sur le différend d'Ypres et de Poperinghe.*

15

1330-1331.

1330-1331. TENS, *Table chronologique*, t. IX, p. 529, et t. X, p. 171. — D. HAIGNERÉ, *Les chartes de Saint-Bertin*, t. II, p. 296.

Le fait que les deux exemplaires de cet acte ne sont ni datés ni scellés, nous oblige à n'y voir que le projet d'une sentence qui vraisemblablement ne fut pas promulguée. Les variantes considérables qu'ils présentent permettent de les considérer comme deux minutes d'un texte préparé au Conseil du comte pour être soumis à l'examen des intéressés. Une note d'avocat au mémoire publié ci-dessous (n° 630), traite d'ailleurs de façon fautive ce que les gens de Poperinghe allèguent relativement à ce jugement. Le même mémoire nous apprend que l'instance devant le comte est postérieure à l'apaisement des troubles de Flandre de 1327-1328, auxquels mit fin la bataille de Cassel (23 août 1328). D'Hoop date erronément notre texte de 1344; Wauters et Haigneré le placent entre 1322 (avènement de Louis de Nevers) et 1335 (mort de l'abbé Henri de Saint-Bertin qui était encore en vie lors de sa rédaction) (1); M. de Pauw l'attribue aux années 1332-1334.

D'après une note que veut bien me communiquer M. É. De Sagher, archiviste de la ville d'Ypres, notre acte doit être postérieur au 27 mai 1328, maître Jehan Bérengier figurant pour la première fois à cette date comme clerc de la ville. D'autre part, il est certainement antérieur au mois de novembre 1331, vu qu'il résulte d'un extrait des comptes d'Ypres (1er novembre 1330 au 1er novembre 1331), publié par M. de Pauw (*loc. cit.*, p. 267), que l'enquête dont le comte charge Josse de Hemarode avait déjà eu lieu à cette date. Il faut sans doute l'attribuer à l'année 1330-1331 pendant laquelle Jehan de le Clite fut avoué d'Ypres depuis le renouvellement du magistrat le 24 août 1330. On ne possède pas la liste des conseillers pour cette année, mais les mentions de Denis Wildegans dans les comptes permettent de croire qu'il faisait alors partie du magistrat. Or, comme il ne figure pas parmi les échevins, il devait être conseiller. Ces observations écartent les années 1332 et 1334 proposées par M. Diegerick (*loc. cit.*).

25

Notre texte est établi d'après A avec indication des principales variantes de B.

Nous, Loys, coens de Flandres, de Nevers et de Rethers, à tous chaus qui ces présentes lettres verront ou orront, salut. Sachent tout que, comme homme religieux, H[enri], abbés², et li couvens de Saint-Bertin en Saint-Omer, se fussent trait par devers nous, comme à leur gardien espétial, de tout

che que li église de Saint-Bertin a ou peut avoir, ou que en aucune manière 1330-1334
doit ou peut appartenir à yceli dedens nostre pays de Flandres, et, pour la
cause de la dicte garde, nous aient priet et requis à grant instance que nous
leur fesissiems faire adréhement et amendement convegnables de plusieurs
5 mesfais, transgressions, injures, pertes et damages qu'il disoient estre fais et
perpétrés à eaus, leur dicte église et à ceaus de leur ville de **Poperinghe** par
ceaus de nostre ville d'Ypre, par plusieurs fois et en plusieurs manières, tant
en maisons ardoir et gens tuer, comme en fasant préjudice et injure à le dicte
église de Saint-Bertin, et ensi en aminusant le meuble, rente et hiritage de le
10 dicte église, si comme che et plusieurs autres choses en la demande des dis
religieus, sur che faite et à nous baillié de par eaus, pour ceaus de nostre ville
d'Ypre contraindre et che faire amender, plus plainement apparoint; et
nous, à le dicte requeste des dis religieus eussions assigné journée par devant
nous à ceaus de nostre ville d'Ypre dessus dicte, pour respondre à nous
15 sur le demande des dis religieus, et pour procéder sur ce, ensi que droit et de
raison seroit à procéder; et cil de nostre dicte ville d'Ypre nous eussent baillié
le response faicte par eaus par escript sur le dicte demande, et en après,
à le requeste de ceaus de nostre dicte ville d'Ypre, eussions assigné certaine
journée as dis religieus et à ceaus de **Poperinghe** pour estre à droit par
20 devant nous sour les demandes toukans les coses dessus dictes et autres
que cil de nostre ville dessus dicte disoient et entendoient à faire et à
demander par manière de reconvention as religieus et à ceaus de **Poperinghe**
devant dis; nous, considérant le débat et descort mus entre les dictes parties,
désirant à metre et à norrir pais entre eaus et tous nos subgis, eussions priet
25 et requis, pour bien de pais, as meismes parties que il, des dictes demandes et
de tous débas, descors, contens, mesfais, rancures, fust en gens tuer, en
maisons ardoir, ou autrement en queleconque manière que ce fust, qui ont
estei, sont ou peuvent estre entre eaus dusques au jour de huy, soient cil de
nostre dicte ville d'Ypre, ou les singulères persones d'ycelle encontre les
30 religieus ou ceaus de **Poperinghe** devant dis, ou les meismes religieus ou ceaus
de **Poperinghe** encontre chiaus de nostre dicte ville d'Ypre ou les singulères
persones d'ycelle soient conjointement ou devisément, et espétialment et

closement, de toutes les demandes, calenges et toutes autres choses queles
 queles soient, que les devant dis parties porroient du temps passei demander
 l'une à l'autre en quelconque manière que che fust, se vausissent compro-
 mettre, de haut et de bas et du tout en tout, en nostre dit et ordenance; et les
 devant dictes parties, ch'est à savoir monsigneur Henris, abbés, et frère ⁵
 Johans Kanne, procurères de le dicté église et moines de le meisme église de
 Saint-Bertin, pour les dis religieux et en leur nom, de tant que il leur touke ⁶;
 sires Johans de le Clite, advoés, Denis Wildegans, conseiller, et maistres
 Johans Berengier, clers de nostre dicté ville d'Ypre, pour ceaus de nostre
 ville meisme et en leur nom; et Johans de le Wedde, Lambers de Provendes, ¹⁰
 Jaquêmes Selin et Jaquême le Griet, pour ceaus de le dicté ville de **Pope-**
ringhe et ou nom de caus, procureurs à ce faire de par les dessus dis souffi-
 saument fondés et commis, eussent compromis de toutes les choses dessus
 dictes, en le manière comme dit est, et à nostre dicté prière et requeste en
 nostre dit et ordenance : nous, en bonne délibération et avis par nous et ¹⁵
 nostre conseil sur toutes les choses dessus dictes et cascune d'yeles, consi-
 dérei le temps des rébellions et esmuets qui ont estei en nostre pays de Flan-
 dres, et toutes autres choses qui à ce sont à considérer, disons, prononchons et
 ordenons à estre et demorer à perpétuité boine et ferme pais entre [chiaux] de
 nostre dicté vllie d'Ypre et les singulères personnes d'yele et chiaux de le ville ²⁰
 de **Poperinghe** et les singulères persones d'yele encontre eaus, de toutes les
 choses dessus dictes et cascune d'yeles et de tout ce qui en peut dépendre. Et,
 s'il avenist, que jà n'aviègne, que li dicté pais ne fust bien tenue, [en le
 manire] que dit est, ou que elle fust enfrainte ou fait encontre yeely en aucune
 manire, ycelle des dictes deus villes qui li dicté pais ne tenroit ou qui yeeli ²⁵
 enfrainderoit ou feroit à l'encontre en quelconque manière que che fust, ou
 mesferoit l'une à l'autre en aucune manière pour le cause ou ocoison des
 choses dessus dictes ou aucune d'yeles, kerroit en une paine et amende de
 sys mille livres de parisis, à paier de che deus mille livres à monsigneur
 l'évesque de Terowane, deus mille livres de parisis à nous et deus mille livres ³⁰

à yceli ville des deus qui le dicté pais tenroit et sour lequele ycele pais seroit 1336-1351.
enfrainte; et chil ou chieus qui le dicté pais enfrainderoit ou enfrauderoit ^a,
yche faisant pour le cause ou ocoison des choses dessus dictes ou d'aucune
d'yeles, seroit ou seroient corrégié selonc le loy et le costume dou lieu, en le
5 manière qu'il appartenroit ^b. Et est nostre entente, et ensi le disons nous et
déclarons, que, comment que aucun ou aucune des singulères personnes ou
lignage ou lignages, tant de nostre dicté ville d'Ypre comme de **Poperinghe**,
enfraisist ou enfraïnissent le dicté pais, ou fesissent en aucune manière
contre ycely, il seroient puny et corrégié comme briseur de pais, selonc le
10 costume et usage du païs, et le dicté paine et amende des dictes sys mille
livres ne seroit pour che nulement fourfaite n'encourute ^c, mais, se li cors de
nostre dicté ville d'Ypre issist à son de cloke ou à banière déployé, ou se li
plus grans ou li plus forte partie alaissent sur chiaus de **Poperinghe** et
fesissent contre le dicté pais ^d, sauve ce que ce ne fust de nostre commant, ou
15 cil de **Poperinghe** yssissent en autel manière et alaissent sur Ypre et fesissent
contre le dicté pais, sauve che que ce ne fust du commant de leur singneur,
par teile manière ^e seroit li dicté paine fourfaite et encourute, et en nulle
manière autrement. Et en après, disons et prononchons que de l'injure que cil
de nostre ville d'Ypre ou les singulères personnes d'yceli pueent avoir fait en
20 l'ocoison des choses dessus dictes ou d'aucune d'yeles ou autrement ou temps
passei à l'église, à l'abbé et au couvent de Saint-Bertin dessus dis, prièrent ^f li
dit procureur de nostre dicté ville el nom d'yceli et des singulères personnes
d'yele as devant dis abbé, procureur et couvent, el nom d'yceli église et du
couvent, que che qu'il ou aucun de eaus és choses dessus dictes ou aucune

d'yeles leur peuent avoir mesfait, faisant préjudice à eaus en aucune manière,
il leur voeillent pardonner el nom dessus dit ^g. Likel abbés et procurères el
nom de eaus, de le dicté église et du dit couvent de Saint-Bertin, pardon-
nèrent simplement et du tout en tout, à le prière de nous et des procurères
dessus dis de no dicté ville, faite si comme dit est, toute le injure et tout ce s
que cil de nostre dicté ville d'Ypre ou les singulères personnes d'ycely ont ou
peuent és choses dessus escriptes, ou aucune d'ycelles ou autrement, en quel-
conque manière que ce fust, avoir fait ou mespris du temps passei à l'église
à l'abbé et au couvent de Saint-Bertin dessus dis ^h, sans jamais riens demander
ent, ou calengier chiaus de nostre dicté ville d'Ypre ou as singulères personnes 10
d'ycely ou temps à venir. Et en teile manière chil de nostre dicté ville d'Ypre
et les singulères personnes d'ycely ont quité as dis religieux, à leur église, à leur
dicté ville de **Poperinghe** et as singulères personnes d'yceli tout che que du
temps passei leur avoient mesfait ou mespris envers eaus, sans jamais riens
dire ne demander à l'encontre ⁱ. Et ensi, pour ce que li dicté église de Saint- 15
Bertin a ou peut avoir encourut aucuns cous, frais, dépens ou damages, pour
l'ocoison des choses dessus dictes ou d'aucune d'yeles, par chiaus de nostre
dicté ville d'Ypre ou les singulères personnes d'yele, volons et à che faire
commettons nostre amé varlet, Josse de Hemshrode, que il de ce enquire de
par nous et en nostre nom et che qu'il en trouvera par se dicté enquete, 20
nous raporte foyablement, par coi nous en puissons dire et ordener ce que
boin et raisons nous semblera. Et parmi nostre présent dit et ordenanche,
disons et volons que cil de nostre dicté ville d'Ypre et les singulères personnes
d'yceli, chil de le ville de **Poperinghe** et les singulères personnes d'ycely ^j, soient
et demeurent à tous jors mais en boine pais et tranquillité, et ausi boin 25
ami comme il furent onques ou temps passei ^k, sans jamais faire ne venir
encontre, sur le paine et l'amende dessus dictes à fourfaire et encoure en le

manière comme dessus est dit^a. En tesmoignage de ce, nous, Loys, coens 1330-1331.
 dessus nommeis, avons mis no saiel à ches présentes lettres. Et nous, Henris,
 par le souffrance de Dieu, abbés de Saint-Bertin dessus nommeis^b, pour nous,
 no dicte église et no dicte ville de Poperinghe, en tant qu'il nous touke; et
 nous, Johans de le Clite, advoés, Denis Wildegans, conselliers, et Jehans
 Berengiers, elers de le dicte ville d'Ypre, comme procureur dessus dit; et nous,
 Johans de le Wedde, Lambere de Provendes, Jaquèmes Selin et Jaquèmes le
 Griet, comme procureurs de Poperinghe, ou nom des dictes villes, pour elles,
 et les singulères personnes d'yeles, tenons, loons et approvons le dit et orde-
 nance de no très chier et amei singneur, mousingneur Loys, conte dessus
 nommei, estre boins, justes et loyals, et les promettons, ou nom dessus dit, à
 tenir de point en point, as tousjors perpétuellement, sans jamais dire, faire ne
 venir à l'encontre. Et pour chou que li dicte ville de Poperinghe n'a mie
 propre saiel, nous, Simons Mali, Henris Bette, Lambers Godewin, Willaume
 Diedeman et Lambers Melys, esquevin, et Willaume le Grave, Maufforeid
 Wid^c, Willaume Buxhoren, Brixis le Dammere et Johans^d du Broec, coerir
 de le dicte ville de Poperinghe, prions et supplions à no très chier et amei
 singneur, mousingneur l'abbé de Saint-Bertin devant nommei, que il voille
 mettre son saiel à ches présentes lettres, en confirmant les nostres. Et nous,
 Henris, par le souffrance de Dieu abbés devant dis, à le prière des dis esque-
 vins et coeriers de no dicte ville de Poperinghe, avons mis no saiel à ces
 présentes lettres^e. Et nous, advoés et esquevin de le dicte ville d'Ypre, pour
 nous et pour le communauté de le dicte ville d'Ypre et les singulères personnes
 d'yeeli, avons fait mettre le saiel de le devant dicte ville d'Ypre à ces présentes
 lettres. Et ensement nous, esquevin et coerier de Poperinghe devant nommé,

pour nous, le dicte ville de Poperinghe et les singulères personnes d'yeeli, avons
 mis nos saieus à ches présentes lettres, en tesmoignage des choses dessus dictes.
 Che fu fait . . .^a.

In het jaar 1332 rees d'orloghe tusschen de Inghelssche ende Vrankeryke, te wetene, tusschen den coninc Eduwaert van Inghelandt, ende den coninc Philips van Valoys, coninc van Vrankeryke, omme dat Eduwaerts wijf, vrouwe Ysabielle met rechte de croene verstorven was, ende Eduwaert de prinche van Waels, die vrouwe Yzabielen oudste sone was, die soudemet rechte coninc van Vrankeryke ghesijn hebben, want vrowue Yzabielle, sijn voorseide moedere, was de oudste dochtre van den coninc Philipse de Schoene, coninc van Vrankeryke, end soe was oec de oudste sustere van den drye ghebroeders Lodewijc Hustin, van Philips de Langhe ende van Karlen de la Marche.

Dese drye gebroederen waren alle drye coninghen van Vranerkyke, d'een naer den anderen ende storven sonder oir na te laten, ende sy waren des conincs Philips de Schoene sonen.

Die ruzie tussen Engeland en Frankrijk had niet alleen als gevolg dat er tussen deze twee landen een oorlog kwam, maar ook – omdat de graaf van Vlaanderen Lodewijc voor de Franse koning koos - Engeland weigerde nog wol naar Vlaanderen te sturen.

... mits welken de wevers en vulders in Vlaanderen gingen om Gode ende van armoeden om der lieden brood....

Ten oorlog! Voor de graaf!

Lodewijk II van Nevers had op dat moment andere zorgen. Hij was in oorlog met de hertog van Brabant over de 'Scheldekwestie' en vandaar dat hij op de 12de maart 1333 de baljuw van Poperinge of aan zijn luitenant – dus de amman – opriep om zijn Poperingse troepen samen te brengen en aan te treden in de stad Grammont om ten strijde te trekken. (D'hoop) Dit was blijkbaar niet de eerste keer want in de akte staat – comme autrefois – dus zoals eerder – que vous feissiez cryer et commander que toutes manières de gents dedens vostre bailie, nobles, non nobles et tous autres fussent appareillies et pourvus. Dat hij dus moet oproepen en commanderen de krijgslieden binnen zijn baljuwschap, edelen en niet edelen en alle anderen de gewapend en voorzien zijn – tant a pied comme à cheval – zowel te voet als te paard – chascun selonc son estat, - elk volgens zijn staat pour estre tous prez et appareillies toutes les fois que nous en ariens besoing. – zodat deze paraat en gewapend zijn wanneer wij deze troepen nodig hebben. Hij diende deze oproep 'sollennel'- plechtig – en 'publiquement' – of publiek te doen afkondigen. De troepen moesten zich de zondag daarop, op de dag van 'de pacques flories' of op Palmzondag, melden in de stad Grantmont. Daar moesten deze Poperingse troepen zich voegen bij de rest van het leger om op te trekken en om de eer van de graaf te redden.

Cartulatum: Récueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinge ...

L'official de Térouane déclare, qu'ayant fait arrêter Jean Le Backere dans l'église paroissiale de Saint-Bertin, à Poperinge, par le doyen de la Chrétienté de cette ville, sans le consentement de l'abbé de Saint-Bertin, à S'-Omer, seigneur temporel de Poperinge, cette arrestation ne peut préjudicier en rien aux droits temporels de l'abbé.

Universis presentes litteras inspecturis, officialis Morinensis. Cum nos die beatorum apostolorum Philippi et Iohannem le Bakere, clericum, per decanum Christianitatis ecclesia parrochiali sancti Bertini de Poperinge capi mandavimus, absque auctoritate et consensu religiosi viri abbatis sancti Audomari, domini temporalis dicte ville de Poperinge, officialis. Noverint universi, quod nos auctoritate ordinaria volumus, quod per dictam captationem et adductionem prefato Bertini in possessione, proprietate seu aliter, nullum temporalitatem suam gravetur; nec domino Morinensi episcopo successoribus, nullum decani curie Morinensis jus aliquod de proprietate vel alio quoque modo acquiratur in futuro eodem statu, in quo erant antequam dicta captatio seu adductio. Et si novus casus contingat in futurum, possit dictus abbas Bertini uti jure suo libere, sicut poterat ante dictam captationem supradictas. Datum sub sigillo curie Morinensis, anno 1333, III°, feria secunda post Dominicam, qua cantatur Miserere.

Deken van de Christenheid

Op de 18de april 1333 vinden we een akte waarbij de officieel van Terouan verklaart dat hij **Jan de Backere** in de parochiekerk van Sint-Bertin te Poperinge heeft laten aanhouden door de deken van de

Christenheid van deze stad, zonder het akkoord van de abt van Sint-Bertin te Sint Omaars. Daarbij verklaart hij dan deze arrestatie zeker geen voorgaande rechten die deze abt heeft in de stad, ondergraaft.

Deze akte wijst er alleszins op dat er op dat moment reeds een deken te Poperinge, maar het dekenschap was niet vast aan deze plaats verbonden. We vinden in latere tijden nog dekens terug uit andere parochies.

In een kalender gemaakt in de abdij van Sint Bertin te Saint Omaars vinden we deze illustratie voor de maand december.

Cartulatum: Récueil des chartes du prieuré de Saint-Bertin, à Poperinghe ...

Louis, comte de Flandre, de Nevers et de Rethel, ordonne au bailli de Poperinghe de convoquer en armes, le lundi après Pâques fleuries, dans la ville de Grammont, tous ses hommes de fief, d'arrière-fief, etc. de la ville et chastellenie de Poperinghe, pour l'aider dans la guerre contre le duc de Brabant.

1333 Loys, conte de Flandres, de Nevers et de Rethel, au bailli de Poperinghes
(1334 n.s.), ou a son lieutenant, salut. Comme autrefois il vous a este commande et
12 mars. commis, que vous feissiez cryer et commander, que toutes manieres de gentz
dedens vostre baillie, nobles, non nobles et tous autres fussent appareillies
et pourvus, tant a piet comme a cheval, chascun selonc son estat, pour estre
tous prez et appareillies toutes les fois que nous en ariens besoing. Et nous,
pour certaine et hastive cause, avons besoing et afaire de nos gentz quant adpre-
sent pour nous servir en ceste presente guerre, que nous avons encontre le
duc de Brabant, nous mandons et par ces presentes lettres commettons, que
vous par cry sollennel fachiez cryer et commander publiquement, que tous
hommes de fief, de arriere fief et tous aultres chevaucheurs de ladicte ville et
chastellenie soient en armes et en chevaux, souffissamment montes et armes,
chascun selonc son estat et tout pourvus, ce dimence prochain venant,
jour de pasques flories, au soir, dedens nostre ville de Grantmont, sour quant
que il se puent meffaire envers nous, et ainsi faites cryer samblable cry, que
toutes aultres manieres de gentz, de quelcumque condition quil soient, qui
armes puent porter, dedens ladicte ville et chastellenie, il soient en tele maniere
prez et appareillies en armes souffissamment, ce lundi prochain venant, apres
le jour de pasques flories prochain venant, en certain lieu, ou il doivent et
ont accoustume destre assamble, pour aler et mouvoir lendemain au matin,
avecques nous ou avecques nostre depute de par nous, pour aydier et sauver
nostre honneurs, estat, et nostre heritaige et nostre pays. De ce faire, et de
tout ce qui y appartient, nous vous donnons plain pooir, auctorite et mande-
ment especial. Mandons et commandons a tous, a qui ce touche et puet touchier,
que en faisant les choses dessusdictes, et en toutes les circonstances, qui en
dependent, il a chascun deaux entendent, diligent et obeissent a nostredit bailli
ou a son lieutenant, tant comme a nous meismes se presentz y estiens, par le

tiesmoignage de ces lettres seellees de nostre seel. Faites et donnees a Aude-
narde, le xiime jour de march, lan mil CCC trente troiz.

..... Par monseigneur le conte en son conseil a la
relation JOSSE DEEMSRODE:

(Signé) L. MAYKIN (?)

Original. Secau enlevé.

In 1334 overleed **Henri de Coudescure** en hij werd als abt van Sint-Bertin te Sint Omaars opgevolgd door **Aleaume Boistel**, die de pij nog aangetrokken kreeg van zijn voorganger. Vanaf 1348 zal deze abt raadgever van de koning van Frankrijk, Philippe van Valois worden. Hij verzamelde op vier jaar tijd 133.818 stukken realen goudgeld van uit zijn goederen. Al bij al toen hij kwam te sterven had hij toch nog een schuld van 400 guldens – jaarlijks – tegenover zijn ontfanger, zodat zijn opvolger in 1365 een ‘deficiet’ van de abdij diende vast te stellen.

De abdij diende daarom aan de graaf van Vlaanderen, de generale imposten en de accijnsen op de domeinen van Poperinge te ‘verkopen’.

Deze abt Aleaume stierf op de 17de maart 1365.

Jaerboek Kortrijk
1335

Ten deezen jare is er eenen grooten oorlog ontstaen tusschen de koningen van Vrankryk en Engeland, in den welken de Vlaemingen zig ook ongelukkig ingewikkeld vonden; onzen graef was de Franschen teenemael genegen en wilde hun alle hulp bybrengen, maer zyne onderzaeten en naementlyk die van Brugge hadden zig liever by de Engelsche te voeten om reden zy de wollen voor hunne laekens van Engeland bekwamen, ende dien koning hun groote voorregten toegestaen ahd.

De Gentenaers kiezen ook die zyde, door 't opstookken van **Jacob van Arftevelde** eenen ryken edelman ende deken der brauwers neeringe, zoo 't schynd, schoonzoon van den ridder Zeger Courtroisin, heere van Dronghene, die alhoewel hy in zyne jongheyd opgebragt had geweest in 't hof van Vrankryk, zig ten vollen aenden koning Eduaerd hegte.

Sinte Barbara

Afgezien van Onze Lieve Vrouw, is Sinte Barbara de heilige die het meest vereerd is geworden te Poperinge.

Hierbij St. Barbara zoals ze nog te vinden is in de O.L. Vrouwekerk.

Sinte Barbara zou gewoond hebben in Nicomedië in Klein Azië. Haar heidense vader Dioscorus sloot haar op in een toren om haar te vrijwaren van de vele jongemannen die naar haar hand dongen. In haar kerker werd ze bezocht door een engel die haar brood en wijn bracht. Ook liet hij een badhuis voor haar bouwen zodat ze geen gebruik hoefde te maken van de openbare baden. Dit badhuis werd gepland

met twee ramen, maar op verzoek van Barbara werden het er drie. Zij had zich in het geheim tot het christendom bekeerd en eerde op deze manier de Heilige Drievuldigheid. Toen haar vader haar bekering opmerkte, onthoofde hij haar, maar werd daarop zelf door de bliksem dodelijk getroffen. Ze wordt doorgaans afgebeeld met een toren met drie ramen. En aangezien haar vader getroffen werd door de bliksem, is ze ook de patroonheilige geworden van de artilleristen.

Waarschijnlijk, zo schrijft Oscar Fiers, is de devotie tot St. Barbara, in de tiende eeuw, in ons Vlaanderen gekomen, ter gelegenheid van het vervoeren van de relikwieën, in het jaar 985, van Rome naar het klooster van St. Baafs te Gent.

Heel waarschijnlijk is St. Barbara vanaf de inwijding van de O.L.Vrouwekerk, daar een huisheilige geworden. En blijkbaar heeft ze ook al vlug een 'broederschap' en een 'zusterschap' gekregen.

In Poperinge is Barbara vooral de 'huisheilige' van de Rooische Barbaristen.

De Barbaristen die veel 'rooi' of moeite hebben was één van de 5 rederijerskamers die Poperinge rijk was in de 17de en 18de eeuw.

Hun 'doopbrief' dateert van 1548 maar hun vaandel vermeldt als stichtingsjaar **1335**.

1336

Vrede tussen Vlaanderen en Brabant

Lodewijk II van Nevers sloot op 31 mei 1336 een akkoord met de Hertog van Brabant.

Dat was positief nieuws maar anderzijds maakte Edward II, de koning an Engeland aanspraak op de Franse kroon en zo begon **de Honderjarige Oorlog**.

De Vlaamse grote steden hadden zich in deze periode gespecialiseerd in de duurdere kwaliteitslaken waarbij men de betere Engelse of Schotse wol diende te gebruiken. De

Vlaamse steden bleven met Schotland handel drijven, ook wanneer dit land in oorlog lag met Engeland, met als gevolg dat Edward een verbod op de Engelse wollexport legde. Dit economische embargo bracht de Vlaamse lakennijverheid in crisis. Het textielproletariaat werd met werkloosheid geconfronteerd en men begon te morren. Edward III speelde hier dan nog eens op in door zijn deuren breed open te stellen voor de Vlaamse wevers die wilden emigreren. Zoveel waren er dit niet, maar toch genoeg om aldaar het kwaliteitslaken ook te produceren.

Den koning van Engeland had een leger van over de 4000 mannen gezonden in't land van Cadzant, onder bevel van den Bisschop van Lincoln en den graef van Betford. Op de 10de november viel daar een veldslag voor tegen 5000 Vlamingen, meest mensen uit Damme, die door Edward gewonnen werd.

1337

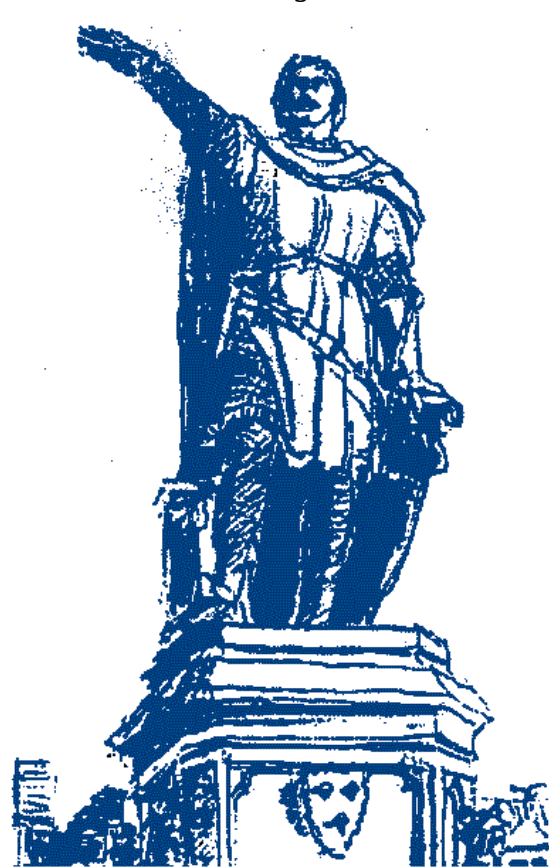
Den koning van Engeland had de bisschoppen van Canterbury en Durham **naer Gend** bestierd alwaer zy zeer wel ontfangen wierden, byzonderlyk door den ouden ridder **Zeger van Kortryk, gezeyd le Courtroisin**, Ruard of oppervoogd van die stad, den welken door zyne edel geboorte, verstand ende vroomme krygsdaeden de algemeene agting, ende volle gezag over 't volk verworven had: deezen heeft dan met Artevelde en tusschen komste van den hertog van Gelder, die zig daer ook bevond, de Gentenaers verwilligt van een verbond met d'Engelsche te sluyten, niet tegenstaende de pogingen van onzen graef, die zig alsdan te Kortryk onthield om te tragten van dit te beletten.

Lodewyk, onze graaf, beriep te Brugge eene landsvergaderinge, waer naer toe hy Courtroisin lokte, die er nauwelyks aengekomen was, ofte wierd in hegtenisse genomen ende naer Rupelmonde gevoerd, alwaer hy den 21 maerte op 't bevel van den Franschen koning 't hoofd afgeslaegen wierd. ...

Jacob Van Artevelde trekt op tegen Poperinge

Op 28 december 1337 kwam er te Gent een college van hoofdmannen onder leiding van Jacob Van Artevelde aan de macht waardoor de wevers opnieuw medeverantwoordelijkheid voor het bestuur in de stad verkregen.

In maart 1338 verkreeg het nieuwe bewind dat de Engelse wolaanvoer hervat werd.

Hier werd de tering naar de nering gezet, en Brugge, Kortrijk en natuurlijk Ieper sloten zich bij Jacob van Artevelde aan. Poperinge mocht weer op zijn tellen passen; de 'vrede met Ieper' van enkele jaren voordien stond weer op de helling.

Filip Hooghe schrijft dat het uit de Brugse register der herevaerden blijkt dat vanaf 17 juli 1338 door het Brugse gemeenteleger een krijgstoct van 18 dagen werd gehouden naar Sluis, Ieper, Poperinge en terug naar Ieper. De omvang van dit gemeenteleger zou 1.398 man bedragen hebben. ...

*O. Fiers schrijft dat wij in alle geval zien dat in 1338 een nieuwe aanval gepleegd wordt tegen Poperinge en dat de Ieperlingen aangevoerd worden door **Jacob Van Artevelde**.*

Uit de stadsrekeningen van Ieper zoals De Pauw deze opgezocht heeft, leren we dat Jacob Van Artevelde 36 kannen wijn met vis kreeg bij zijn bezoek aan Ieper. In de week voor 1 november 1338 trok hij van Ieper naar Poperinge vergezeld door een korps voetboogschutters geleid door de hoofdmannen Lambrecht van Loo, Frans de Beer en Faes en bestaande uit vijf compagnieën sergeanten, elk van 15 manen 5 'conestavles'. Zij werden vooraf gegaan door hun banieren en hun schilddragers. Daar achter kwam de beul van Ieper en zijn zes knechten. Twee timmerlieden en twee werklieden werden betaald om mee te gaan naar Poperinge voor vier dagen. Hij kwam naar Poperinge om de wetten 'aan te passen' en om de misdadigers te straffen.

Aangezien de beul van Ieper met enkele timmerlieden in zijn gezelschap waren, mogen we gerust veronderstellen dat deze in Poperinge een schavot opgesteld hebben en enkele Poperingenaars kopje kleiner gemaakt hebben.

Uit latere gegevens blijkt ook alleszins dat zij de Poperingenaars verweten aanhangers van de graaf te zijn en dat zij daarom vijf gijzelaars uit Poperinge meenamen.

1339

Het was dan ook niet verwonderlijk dat het grootste deel van de graafgezinden uitweken naar Zuid Vlaanderen en vooral naar Sint Omaars.

*Eind januari 1339 heroverden de graafgezinden de steden **Sint Winoksbergen, Veurne en Diksmuide**, reden genoeg voor Jacob Van Artevelde om een groot leger in te zetten tegen deze laatste stad. Ieper sloot zich uiteraard aan bij Van Artevelde en stapte ook mee op tegen Sint Winoksbergen, dat men terug veroverde.*

Vanaf de tweede helft van 1339 ondernam Edward III pogingen om Vlaanderen aan zijn kant te krijgen onder meer door de belofte om de Engelse wolstapel over te brengen van Antwerpen naar een Vlaamse stad. Edward beloofde zelf aan de graaf van Vlaanderen dat hij Rijsel, Dowai en Béthune terug zou geven aan het graafschap, maar onze graaf Lodewijk bleef trouw aan zijn koning van Frankrijk.

Hij stak dan ook in het najaar van 1339 het Kanaal over en kwam Kamerijk belegeren. Gelijktijdig ontwikkelde zich een strijd op het Kanaal. Franse schepen vielen Sandwich aan en de Engelsen brandden een deel van Bonen of Boulogne plat.

Op 20 juni 1339 betaalde de Engelse koning de schade terug die de Vlaamse handelaars hadden opgelopen door de Engelse confiscaties en het embargo.

Onder de schadeclaims bevonden er zich ook handelaars uit Poperinge.

Op 5 oktober 1339 keerde de graaf terug naar Vlaanderen en met de graaf in hun midden konden de drie steden alle verzet tegen van Artevelde ontwapenen.

Poperinge moest nu wel weer heel erg op haar tellen, spin- en weefgetouwen letten!

1340

Op 26 januari 1340 erkende Van Artevelde – en eigenlijk met hem de drie grote steden van Vlaanderen – Edward III als koning van Frankrijk.

Hij zond in alle steden en kasselrijen zijn hoofdmannen om het land te regeren met de terugkerende bannelingen.

In de eerste oorlogsfase – april tot september 1340 – werd een Franse vloot in het Zwin verslagen. Op 24 juni – en werden Sint-Omaars en Doornik belegerd.

***De militie van Poperinge** diende nu met Van Artevelde mee te gaan naar Cassel, om van daar uit Sint Omaars aan te vallen.*

In de Chronycke van de graefscpe van Vlaenderen staat er hierover:

Dus trocken die van Brugghe ende van den Vryen voorts met Robrecht van Artoys, in twee bataylgien, tot voor die poorte der stede van St. Omaers, schietende daer up zo zy best

mochten, maer die van Veurnambacht, Betghambocht, Ypere, Cassele, Belle ende **Poperinghe** bleven wat achtere, ooc met drie vesceede bataylgien ende ghenouch varrachlich – *dus genoeg ver achter* – van elcanderen, daer die van de stede zulk behaghen inne vonden, dat zy der achter een jehens te velde quamen, met een groote mencihte van ruyters te peerde ende veel meerdere saudeniers- *soldeniers* – zo datter tallen cante afgeiselde zeere gehvochten wiert totten donckeren avonde...

De Fransen kregen echter de overhand zodat het leger van Van Artevelde moest vluchten. De Fransen brandschatten nu de streek. Toen ze echter de kerk van Srtassele in brand staken, hebben de troepen van Belle en Poperinge hen op de vlucht kunnen drijven. Van augustus tot september 1340 werd Doornik door de Vlaamse en Engelse troepen belegerd.

Op 25 september kwam het tot een wapenstilstand. Op 7 oktober 1340 vergaf de graaf Lodewijk II van Nevers, de Vlamingen voor hun misdaden en beloofde dat hij vanaf nu in zijn raad ook vertegenwoordigers van de drie steden ging opnemen en dat hij volgens hun raadgevingen zou regeren. Nu kregen Gent, Brugge en Ieper dus ook officieel inspraak. Voor de Poperingse lakenwevers was dit geen goed nieuws.

In oktober van het jaar 1341 waren er ook 'troebels' of problemen in Poperinge tussen de ambachten. Twee Gentse schepenen vergezelden de Ieperlingen op de 22ste oktober te Poperinge om er het 'discoord' te beëindigen.

We lezen in 'De Chronycke van Vlaenderen - 1727, het volgende:

Op het einde van het jaer 1341 sondt Edward, koning van Engelandt 1000 balen wolle naer Vlaenderen waer door men wederom groot gewin en rijke werkliden maekten tot vreugd van onse Provincie.

Ontrent dezen tijdt hebben de Vlaemsche leden geraedig en noodig gevonden hunnen graef Lodewijk naer Vlaenderen te roepen ende in dese provincie te houden, alhoewel **Jacobus Artevelde** van strijdig gevoelen was, den welken opentlijk seyde, dat het niet en betaemde dat men in dese tijden de vlugtige en gebannen soude wederroepen ofte zijn wederkomste verleenen. Niet jegenstaende door de voorzigtigheyt der volmatigde leden, de welke altijdt het Vlaemsch bestier ondernamen ten tijde van het afwesen van hunnen graef, is bynaer geheel de beroerte geslist en den graef in ruste en vrede met alle blijdschap en eere in alle de Vlaemsche steden ontfangen: doch de drievoudige leden vesogten van hem alleeneljk

dit voorregt,

dat men nergen buyten de steden eenige wol weverijen en soude opregten ofte verwerken.

Welke saek aenstonts even groot geknersel veroorzaekte in alle buyten gehuchten, dorpen ende casteelen. Men bootschapt aen Artevelde dat er langs het plat land gemaekt wierden 14 à 15 nieuwe crygs standaerts met veel gewapende valkoeren, de welke sig langs alle gewesten versamelden. Op welk gerugt Artevelde terstonts is uytgelopen met een magtige bende door Eecloo naer Aerdenburg.

Onder verscheyde klagten dewelke tegen Artevelde binnen Gendt aengebrogt wierden, was dese, dat hy die van syn bende niet en waeren, met d'uytterste straffigheyt handelde sonder

pligt, niet konnende verdraegen dat syn eygen aenhangers beschuldigt wierden met groote schelmstukken, dewelke hy ongehandelt liet.

Joannes van Steenbeke seyde overluydt, dat Artevelde synen eedt gebroken hadde, waerop Artevelde wedergekeert zynde antwoorde, dat hy schandelijk tegen de waerheyd sprak, waardoor eenen twist is opgerezen en hy meende Joannes te doorsteken, ten waer de wethouders en omstaenders hem hadden belet.

Joannes d'handen ontloopende, vlugtede naer syn huys het welke Artevelde besettete met 16 vendels. De weth verboodt straffelyk dat men het huys niet en zoude beschaedigen.

De vrienden en minnaers van Steenberge sijn in groot getal, met de waepens in d'handt ghekomen op de vrydagsmarckt voor de raedtzael roepende, dat sy buyten hunnen graef geen anderen bestierder en wilden verdraegen: dat men Artevelde met al syne troupen moest afstellen, ende hem van syn ghesag ontmaecken.

Om desen oproer te stillen, hebben de wethouders Artevelde in hegtenis gestelt ende syn gewaepend volk naer huys gesonden, terwijl Joannes van Steenbeke naer de Graefveste werdt ghebrocht, soo dat beide dese vyanden hunne saek verre van elkanderen afgezondert mogten met woorden en met schriften opstellen en in 't regt pleyten.

Maer Artevelde vreesende dat hy soude verwesen worden, sondt terstont door geheel Vlaenderen boden en brieven aen al syne vrienden, vraegende, indien sy hem wilden zien sterven, dat sy alle naer Gendt soudén komen.

Terstont zyn de Bruggelingen, **de Iperlingen**, de Cortrisaenen, emt die van Audenaerde van het landt van Aelst, van Waes, van de vier ambagten, tot synen onderstaet aengevlogen even vierig en vreedardig.

De Gentenaers zelfs hunne vendels op de vesten plantende, openen hunne stadt voor d'aenkomende volkeren, ende de bondtgenooten herstellen Artevelde in syn voorig gesag en magt, hem nieuwe getrouwigheyt sweirende.

Dog Joannes van Steenkerke met 70 andre mannen wierden voor 50 jaren gebannen uyt Vlaenderen, by dewelke nog 70 gevoeg wieden korte daernaer. Dit allen gesloten ende volbrocht synde, is yder naer syn huys en stadt gekeert.

Nauwelijks en was desen oproer in ruste ofte de Iperlingen brengen een ander stooringe voor de dag, willende dat die van Langemarck, van **Poperinghe** en andere nabeuren geen wol en sullen verwerken, het welke den graef Lodewijk niet konnende beslissen ofte bemiddelen, is hy wederom uyt Vlaenderen vertrocken.

De stukken die we hieronder aanhalen – editie van De Pauw – worden de twee onderstaande stukken gedateerd in het jaar 1342.

23 maart 1342

Editie: De Pauw

Onderwerping van die van **Poperinge** aan het oordeel van de drie steden van Vlaenderen

Allen degenen die dese letteren sullen sien iof horen lesen,

Sceipenen, coriers, raed ende al tghemeene van den dorpe van Poperinghe, salut ende minne met kennessen der waerheit.

Weten alle dat als een debat ende ghescil was ende es tusschen der stede van Ypre ende den **dorpe** van Poperinge vorseid,

als van der draperie, dat wi alle ghemeenlike, ter versouke, begherte ende wille van den heren van den tweén steiden Ghend ende Brueghen, ende omme **pais, ruste ende eendrachtigheide**

van den drien steiden ende van den lande ghemeenlike, al tdebat ende tghescil voorseid ghekeert ende gheleit hebben ten drien steiden waert, of ter gonre waert die daertoe van hemlieden ghedeputeirt sullen weisen. In kennessen ende orconscipen van den dinghen vorseid, hebben wi deise letteren ghedaen seighelen over ons allen ghemeenlike, met **Wouters Doem**, sceipene, **Kerstiaen Meiryc**, corier, **Lambricht Gaerd**, raed ende met den seighels **Franchois Bette ende Denis Dammans** over tghemeene, omme dat wij ghenen ghemeenen seighel en hebben. Ghemaect ende ghegheiven up den drie ende twintichsten dach van maerte int jaer des heeren M CCC twee ende viertich

Een gelijkaardig stuk, waarbij de Ieperlingen zich ook onderwerpen aan het oordeel van de drie steden, waarvan ze deel uitmaakten, is ook terug te vinden in het boek van De Pauw. Al bij al, de Poperingenaar, hij weefde voort.

Op **3 oktober** 1342 vaardigde Lodewijk II te Diksmuide een bevel uit aan de baljuw van Ieper om binnen de acht dagen alle ‘illegale’ activiteiten te Langemark en elders binnen de driemijls zone binnen de Iepers kasselrij stop te laten zetten.

De Ieperlingen zonden ook twee van hun schepenen met hun klerk en sergeanten naar Poperinge om met de vertegenwoordigers van Brugge en Gent een gerechtelijk onderzoek te starten dat pas op 26 oktober zou eindigen.

De afgevaardigden van Gent en Brugge gelasten Ieper en Poperinge om het geschil aan het oordeel van de drie steden te onderwerpen.

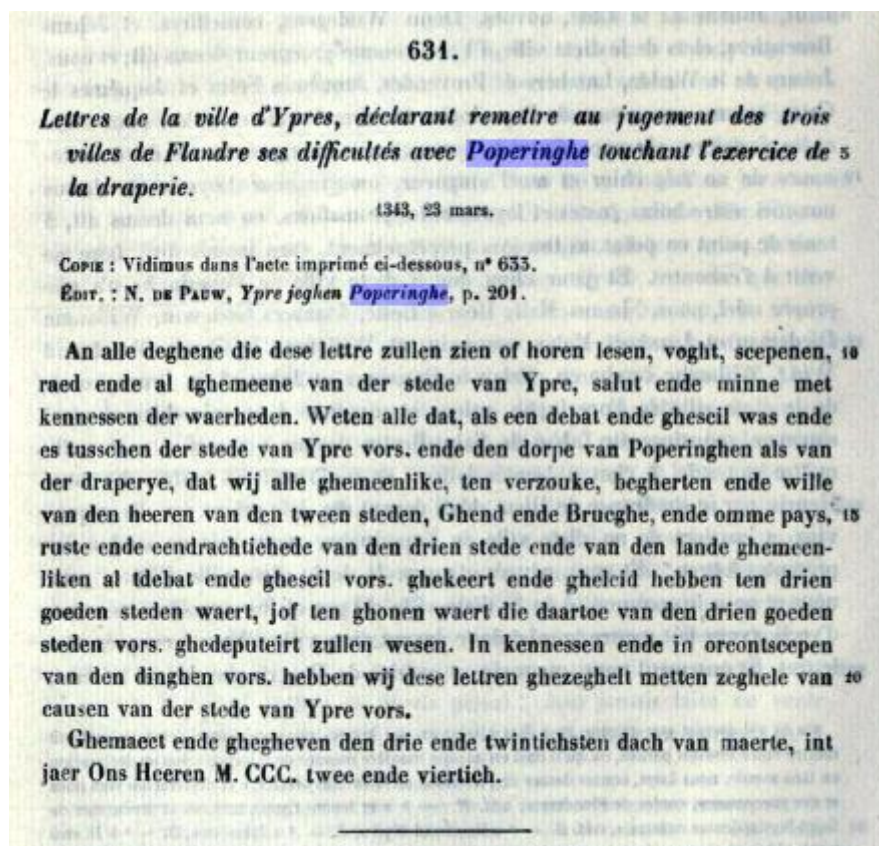
De Poperingenaars moesten dus bij de duivel te biechten gaan.

Uit de Chronycke van Vlaenderen

Jacob Artevelde stelde bevelhebbers aen en gaf de sorge van Bruggen aen Gilles van Coudenbrouck. Met Brugge ging het Brugsche Vrye met de oost suyet en Noord Vlaenderen Ipre werd onder de bescherming gestelt van **Joannes van Houtkerken**, eenen edelman. Geheel het West Vlaenderen wierdt onder het bestier van Ipre en van synen nieuwen beschermer...

De uitspraak van de drie steden

Op 1 maart kwam er een Gents gezantschap in Ieper om het geschil met Poperinge 'op te lossen'.

Op 23 maart beloofden zowel Ieper als Poperinge zich te zullen onderwerpen aan het vonnis van de drie steden.

Lettres du magistrat de Poperinghe déclarant remettre au jugement des trois villes de Flandre les difficultés de Poperinghe avec Ypres touchant l'exercice de la draperie.

1343, 23 mars.

5 ORIGINAL : Ypres, *Archives Communales*. Chartes n° 517. Original scellé de cinq sceaux, dont quatre subsistent, pendant à double queue de parchemin.

COPIE : Vidimus dans le n° 633 ci-dessous.

ÉDIT. : N. DE PAUW, *Ypre jeghen Poperinghe*, p. 200.

INDQ. : I. DIEGERICK, *Inventaire des chartes de la ville d'Ypres*, t. II, p. 126.

10 Allen dengonen die deise letteren sullen zien jof horen leisen, sceipenen, coriers, raed ende al tghemeene van den dorpe van Poperinghe, salut ende minne met kennessen der waerheit. Welken alle dat, als een debat ende ghescil was ende es tusschen der steide van Ypre ende den dorpe van Poperinghe VOFS. als van der draperie, dat wi alle ghemeenlike, ten versouke, begherte ende wille van den heren van den twee steiden Ghent ende Brueghen, ende omme pais, ruste ende
15 eendrachtigheide van den drie steiden ende van den lande ghemeenlike, al idebat ende tghescil vors. ghekeert ende ghelelt hebben ten drie steiden waert, of ter goure waert die daertoe van hemleiden ghedeputeert sullen weisen. In kennessen ende orconscipen van den dinghen vors. hebben wi deise letteren ghesien seighelen over ons allen ghemeenlike, met Wouters Coms, sceipene, Kerstiaen Meirijc, corier, Lambrecht Gaerd, raed, ende met den seighels
20 Franchois Bette ende Denis Dammans over tghemeene, ommadat wij ghenen ghemeenen seighel en hebben.

Ghemact ende ghegheven up den drie ende twelichsten dach van maerte, int jaer Ons Heren M. CCC. twee ende viertich.

(Sur le pli :) Non est inde copia facta.

Er kwamen nog verschillende vergaderingen van de 'rechters' en deze waren al snel klaar met hun werk.

Op de 29ste april volgde het vonnis.

We lezen hier dit vonnis zoals getranscribeerd door De Pauw:

2 april 1343

Kenlic zi allen denghenen die dese lettren zullen zien of horen lesen, dat als debat was ende ghescil tusschen den goeden lieden van der stede van Ypre, an deen zide

Ende den goede lieden van Poperinghen an dander zide

Als van twee manieren van draperyen, daerup dat de stede van Ypre vorseid ghefundeert was, te weten es up **de strijpte halflakene** ende **up de ghesmoutte lakene**,

metgaders der sende, welke draperyen ende snede voornoot die van Poperinghen hadden begonnen maintainieren ende maintainieren in groter prejudicien ende achterdeele van der vorseide stede van Ypre,

dies hem de goede lieden van Ypre ghemeenteliken grotelike doleirden,

so ist dat de vooght, schepenen ende raed ende al tcommun van der vorseide stede van Ypre, over hem ende haren naercommers, ter nerenster bede ende verzouke van den goeden lieden van den twee steden, Ghend ende Brueghe, dese zaken ghekeert hebben,

omme tgoetdoen van paise,

ten drie steden waert van Vlaenderen, Ghend, Brueghe ende Ypre,

ghelijc at hare opene lettren daerup ghemaect wel verclaeren, dewelke opene lettren vorseid de stede van Ghend te hare waert heift, daerof dat de vorme hiernaer volghet:

Wij, borghmeesters, vooght, scpenene, raed ende al tcommun van den drien steden vornoot, ziende ende merkende dit debat ende ghescil tusschen den vorseide partyen, ende considerende de grote **dissentie, discort ende grief** datter afghecommen mochte hebben den vornoomende partyen ende den lande van Vlaendren ghemeenliken, ghehad hierup raed ende avys, met goeder rijper deliberatien, hebben, omme dit debat ende ghescil ende omme alle materien van dissentien, discorde ende grieve te bevelen ende te verhoedene, ende omme allen pays, ruste, profyt ende eendrachichede van den vorseide partyen ende van den ghemeenen lande van Vlaendren te voedene ende tge behoudene, ghedetermineirt, gheseit ende ghewijst, termineren, segghen ende wisen in de manieren dat hiernaer volghet, dats te wetene:

1 – Int erste dat die van Poperinghen, achter tsinxenen naestcommende **nemmermeer zullen maken strijpte halflakene**

2 – Item dat di van Poperinghen vorseid, **nemmermeer** zullen maken eene gherande **ghesmoutte draperye**, achter desen tsinxenen vorseid, of het ne ware dat zis maecten twaelf ellen, iof daeronder, zonder lijste, neghen vierendeel breet ende dat te haren draghene te eenen sticke, ende nemmeer an dat stic gheweven

3 – Item dat die van Poperinghen vornoot **nemmermeer**, achter desen zelve tsinxenen vorseid, zullen **gherande snede** houden, of het ne ware dat van dien vorseid twaelf ellen die sij ghemaect soudent hebben, alsoet vorseid es, hemlieden iet boven hare seepene bleve, dat zij dat mochten leeghen in eens scerriers huus, ende daer vercopen ende els newer, ofte haren ghebur laten te hant, zonder yewer dach ofte marcdach ofte toghedach deraf te houdene.

4 – Ende ghevielt dat hemlieden enich van haren lakenen, die zij na desen tsinxenen vorseid useren (*gebruiken*) zullen, worden ghescuert ofte ghesneden, omme eneghe faute bi haren kueren, die zelve zullen zij moghen leeghen ende vercopen int huus van haers selves scerre, ofte haren gheburen laten te hant bi ellen, zonder dach, no marchdach, no toghedach deraf te houdene.

5 – Ende waert zo dat die van Poperinghen, ofte hare naercommers, ofte enich van hemlieden eneghe nieuwe dinghen uphieven, die der stede van Ypre vorseid prejudicie, grief ofte achterdeel draghen mochten, dat zij die dinghen afleeghen soudent ter verclaringhen ende seeghene van den drien steden vorseid ofte van den twee dies eens wesen soudent.

6 – Ende, ghevielt dat die van Poperinghen ofte enich van hemlieden of hare naercommers in tiden toecommende dit segghen van van den vorseide drien steden niet wel en hielden, ofte in enich point ofte in enegher manieren derjeghen wel en hilden, ofte in enich point ofte in enegher manieren derjeghen ghinghen of derjeghen ghedaen worde, waert bi hemlieden of bi andren van haren weghe, ende daerof de twee steden van den drien vorseid suffichantelicke gheinformeirt waren, dat die van Poperinghen hadden telken verbuert, dat sire jeghen daden **hondert pond groten tornoyse**, te bekeerne deen twintich pont grote den bisscop van Therenborgh, (*Therouanne*) twintich pond grote mijn heere van Vlaendern, ende elker dan den drien steden vornoot twintich pond grote.

Het lakenverbod in de Processie 2012

7 – Vort, dat de scepenen ende coriers van Poperinghen afommen zullen ofte zenden machtich in den name van hem ende van haren commune vore minen heere van Vlaenderen, zo welken tijt dats de drie steden vorseid, ofte de twee van den drien, vermanen zullen, binnen viertien nachten daernaer, omme mijnen heere vorseid te biddene ende te supplieen dat hi dit segghen van den drien steden vorseid conformere, metgaders der peine ende der obligatien, altoes behouden der obligatien daer zi hem in verbonden hebben, ghelijc dat bovenghescreven es.

8 – Ende telken dat men hemlieden vermaent sal hebben van der vorseide drie steden wegghen ofte van den twee ende sire dan niet en quaeme no sendde machtich over hem ende hare commun, alsoet vorseid es ende enich gehbrec in hemliedne dearof ware, dat sij dat telken boeten zullen met hondert ponden groten, te bekeerne alsoet boven gheseit es.

9 – Ende, al waert zo dat sire niet en quamen no en sendden, ofte hem commende ofte sendende, ende dit niet gheconfirmeirt worde van minen heere van Vlaendren, alsoet vorseid es, nochans sal dit segghen van den drien steden vorseid, metbgaders der peine ende der obligatien in allen ende in elken van den pointen vorsecreven altoes bliven in sine virtuuut.

10 – Ende het es de meeninghe ende segghen van ons, dat die van Poperinghen ende hare naercommers verbonden zijn ende zullen bliven verbonden teeweliken daghe, hare lechamen ende hare goet, ende elc zonderlinghe, ghearresteirt ende ghehouden te sine vore ende onder alle justicien ende wetten in zo wat lande ende zo waer dat zij vonden mochten worden, beede in vrijen steden ende derbuten, waert zo dat zi ghemeenlike ofte eneghe singulere persone hierjegghen ghinghen in al ofte in partyen.

11 – Ende mids desen vorschrevenen dinghen, zo es segghen van ons dat de vorseide partyen bliven zullen odnerlinghe in goeden paise ende rusten van nu vortan teeweliken daghen.

Ende omme dat wij, borghmeesters, vooght, scepenen ende raed ende al tcommun van den drien steden vornoot willen ende begheren dat alle dese dinghen vorseid ende elke zonderlinghe, bliven goed, vast, ghestade ende welghehouden teeweliken daghen,

zo hebben wij eendrachtelijke gheloofte ende gheloven, manlic met andren, over ons ende onsen naercommers, onse segghen in al der manieren dat hier vorscreven es, met al onser macht te houden staende, ende te doene houden staende in der manieren dat boven gheseit es,

int cas datter die van Poperinghe ofte hare naercommes ofte enich van hemlieden in enegher manieren derjeghen gaen wilden, of datter jeghen ghedaen worde bi hem of bi andren in al ofte in zo, ofte in enich van den vorscreven dinghen, bi der orcontscepen van desen presenten lettren ghezeghelt vuteganghende metten zeghelen der drie steden bovenghenoomt.

Ghedaen den xxx de dach van aprille, int jaer ons heeren dusentich CCC viertich ende drie

Al bij al heel veel woorden om te zeggen dat Poperinge geen gestrypte halfflaken, geen gesmoutte lakens of andere lakens verder mocht weven en dit op boete van heel veel geld. Het was gemakkelijk te voorspellen dat deze 'vrede' al snel verbroken zou worden. Want de Poperingenaar, hij weefde voort.

633.

Lettres des trois villes de Flandre, Gand, Bruges et Ypres, promulguant leur jugement sur les débats pendant entre Ypres et Poperinghe à cause de la draperie.

1343, 29 avril.

ORIGINAL : Ypres, Archives Communales. Chartes n° 518. Original scellé des sceaux des trois villes.

COPIES : Ypres, *Ibidem*, n° 519 (copie du temps) et *Wittenboek*, fol. 39.

ÉDIT. : N. DE PAUW, *Ypre jeghen Poperinghe*, p. 201.

INDIQ. : I. DIEGERICK, *Inventaire des chartes de la ville d'Ypres*, t. II, p. 127. — WATERS, *Table chronologique*, t. X, p. 125.

Les Comptes communaux d'Ypres nous apprennent que cet acte fut dressé par un « clerc de Gand » et à Gand même (1), fait qui correspond bien à l'influence prépondérante que les Gantois exerçaient alors sur toute la Flandre.

Kenlic zi allen denghenen die dese lettren zullen zien of horen lesen, dat als debat was ende ghescil tussehen den goeden lieden van der stede van Ypre, an deen zide, ende den goeden lieden van Poperinghen an dander zide, als van twee manieren van draperyen, daerup dat de stede van Ypre vors. ghefundeirt was, te wetene es up de strijpte halfflakene ende up de ghesmoutte lakene, metgaders der snede; welke draperyen ende snede vornoot die van Poperinghen hadden begonnen maintainieren ende maintainierden in groter prejudicien ende achterdeele van der vors. stede van Ypre, dies hem de goede liede van Ypre ghemeenliken grotelike doleirden; so eist dat de vooght, scepenen ende raed ende al tecommun van der vors. stede van Ypre, over hem ende haren naercommers, ter nerenster bede ende verzouke van den goeden lieden van den twee steden, Ghend ende Brughe, dese zaken ghekeert hebben, omme tgoetdoen van paise, ten drien steden waert van Vlaendren, Ghend, Brughe ende Ypre, ghelijc dat hare opene lettren derup ghemaect

wel verclaren, dewelke opene lettren vors. de stede van Ghend te hare waert heift, daerof dat de vorme hiernaer volghet :

« An alle deghene, die dese lettre zullen zien of horen lesen, voght, scepenen, raed ende al tghemeene van der stede van Ypre, etc. ». (*Voy.* n° 651.)

Ende al diereghelike zo hebben scepenen, cuerijers, raed ende al tocommun van Poperinghen, over hem ende haren naercommers, dese zaken ghekeert ten vornoomden drien steden waert, ghelije dat hare opene lettren verclaren, dewelke die van Ypre te hem waerts hebben, daerof dat de vorme hierna
10 volghende es :

« Allen denghenen, die dese lettren zullen zien of horen lesen, scepenen, coriers, raed ende al tghemeene van den dorpe van Poperinghen, etc. ». (*Voy.* n° 652.)

Wij, borghmeesters, vooght, scepenen, raed ende al tocommun van den
15 drien steden vornoomt, ziende ende merkende dit debat ende ghescil tusssen den vors. partyen, ende considerende de grote dissentie, discort ende grief datter afghecommen mochte hebben den vornoomden partyen ende den lande van Vlaendren ghemeealiken, ghehadt hierup raed ende avys met goeder rijper deliberation, hebben, omme dit debat ende ghescil ende omme alle
20 materien van dissention, discorde ende grieve te bevelne ende te verhoedene, ende omme allen pays, ruste, profyt ende eendrachtichede van den vors. partyen ende van den ghemeeenen lande van Vlaendren te voedene ende te behoudene, ghetermineirt, gheseit ende ghewijst, termineren, seeghen ende wisen in der manieren dat hiernaer volghet, dats te wetene :

1. Int eerste, dat die van Poperinghen, achter Tsinxenen naestcommende (¹),
25 nemmermeer zullen maken strijpte halflakene.

2. Item, dat die van Poperinghen vors. nemmermeer zullen maken eenegherande ghesmoutte draperye, achter desen Tsinxenen vors., of het ne ware dat zis maeften twaelf ellen, jof deronder, zonder lijste, neghen vierendeel

wel verklaren, dewelke opene lettren vors. de stede van Ghend te hare waert heift, daer af dat de vorme hiernaer volghet :

« An alle deghene, die dese lettre zullen zien of horen lesen, voght, scepenen, raed ende al tghemeene van der stede van Ypre, etc. ». (*Voy. n° 631.*)

Ende al diereghelike zo hebben scepenen, cuerijers, raed ende al tocommun van Poperinghen, over hem ende haren naercommers, dese zaken ghekeert ten vornoomden drien steden waert, ghelijc dat hare opene lettren verklaren, dewelke die van Ypre te hem waerts hebben, daer af dat de vorme hierna
10 volghende es :

« Allen denghenen, die dese lettren zullen zien of horen lesen, scepenen, coriers, raed ende al tghemeene van den dorpe van Poperinghen, etc. ». (*Voy. n° 632.*)

Wij, borghmeesters, vooght, scepenen, raed ende al tocommun van den
15 drien steden vornoomt, ziende ende merkende dit debat ende ghescil tusschen den vors. partyen, ende considerende de grote dissentie, discort ende grief datter afghecommen mochte hebben den vornoomden partyen ende den lande van Vlaendren ghemeealiken, ghehadt hierup raed ende avys met goeder rijper deliberation, hebben, omme dit debat ende ghescil ende omme alle
20 materien van dissentien, discorde ende grieve te bevelne ende te verhoedene, ende omme allen pays, ruste, profyt ende eendrachtichede van den vors. partyen ende van den ghemeeenen lande van Vlaendren te voedene ende te behoudene, ghetermineirt, ghescit ende ghewijst, termineren, seeghen ende wisen in der manieren dat hiernaer volghet, dats te wetene :

25 1. Int eerste, dat die van Poperinghen, achter Tsinxenen naestcommende (¹), nemmermeer zullen maken strijpte halfakene.

2. Item, dat die van Poperinghen vors. nemmermeer zullen maken eenegherande ghesmoutte draperye, achter desen Tsinxenen vors., of het ne ware dat zis macten twaelf ellen, jof deronder, zonder lijste, neghen vierendeel

breet, ende dat te haren draghene te eenen stieke, ende nemmeer an dat stie gheweven.

3. Item, dat die van Poperinghen vornoot nemmermeer, achter desen zelve Tsinxenen vors., zullen gherande snede houden, of het ne ware dat van dien vors. twaelf ellen die sij ghemaect souden hebben, alsoet vors. es, hem- 3 lieden iet boven hare seeppene bleve, dat zij dat mochten leeghen in eens seerriers huus, ende daer vercopen ende els newer, ofte haren ghebur laten te hant, zonder yewer dach ofte marchdach ofte toghedach deraf te houdene.

4. Ende, ghevielt dat hemlieden enich van haren lakenen, die zij na desen Tsinxenen vors. useren zullen, worden ghescuert ofte ghesneden, omme eneghe 10 faute bi haren kueren, diezelve zullen zij moghen leeghen ende vercopen int huus van haers selves scerre, ofte haren gheburen laten te hant bi ellen, zonder dach, no marchdach, no toghedach deraf te houdene.

5. Ende, waert zo dat die van Poperinghen, ofte hare naercommers, ofte enich van hemlieden eneghe nieuwe dinghen uphieven, die der stede van Ypre 15 vors. prejudicie, grief ofte achterdeel draghen mochten, dat zij die dinghen afleeghen souden ter verelaringhen ende seeghene van den drien steden vors., ofte van den twee dies eens wesen souden.

6. Ende, ghevielt dat die van Poperinghen ofte enich van hemliede of hare naercommers in tiden tocommende dit seeghen van den vors. drien steden niet 20 wel en hilden, ofte in enich point ofte in enegher manieren derjeghen ghinghen of derjeghen ghedaen worde, waert bi hemlieden of bi andren van haren weghe, ende daerof de twee steden van den drien vors. suffichantelike gheinformeert waren, dat die van Poperinghen hadden telken verbuert, dat sire jeghen daden, hondert pond groter tornoyse, te bekeerne een twintich 25 pont grote den biscoop van Therenborgh, twintich pond grote mijn heere van Vlaendren, ende elker van den drien steden vornoot twintich pond grote.

7. Vort, dat de seepenen ende coriers van Poperinghen commen zullen ofte zenden machtich in den name van hem ende van haren commune vore minen heere van Vlaendren, zo welken tijt dats de drie steden vors. ofte de twee van 30 den drien vermanen zullen, binnen viertienachten daernaer, omme mijnen heere vors. te biddene ende te supplijerne dat hi dit seeghen van den drien

steden vors. confirmere, metgaderes der peine ende der obligatien, altoes behouden der obligatien daer zi hem in verbonden hebben, ghelije dat bovenghescreven es.

8. Ende, telken dat mens hemlieden vermaent sal hebben van der vors. 5 drie steden wegghen ofte van den twee, ende sire dan niet en quame no sendde machtich over hem ende hare commun, alsoet vors. es, ende enich ghebree in hemlieden derof ware, dat sij dat telken boeten zullen met hondert ponden groten, te bekeerne alsoet boven gheset es.

9. Ende, al waert zo dat sire niet en quamen no en sendden, ofte hem 10 commende ofte sendende, ende dit niet gheconfirmiert worde van minen heere van Vlaendren, alsoet vors. es, nochtan sal dit seegghen van den drien steden vors., metgaders der peine ende der obligatien, in allen ende in elken van den punten vorscreven altoes bliven in sine virtut.

10. Ende het es de meeninghe ende seegghen van ons, dat die van Pope- 15 ringhen ende hare naercommers verbonden zijn ende zullen bliven verbonden teeweliken daghe, hare leechamen ende hare goet, ende ele zonderlinghe, ghearresteirt ende ghehouden te sine vore ende onder alle justicien ende wetten. in zo wat lande ende zo waer dat zij vonden mochten worden, beede in vrijen steden ende derbuten, waert zo dat zi ghemeenlike ofte eneghe singulere 20 persone hierjegghen ghinghen in al ofte in partyen.

11. Ende, mids desen vorscrevenen dinghen, zo es seegghen van ons dat de vors. partyen bliven zullen onderlinghe in goeden paise ende rusten van nu vortan teeweliken daghen.

Ende ommedat wij, borghmeesters, vooght, seepenen ende raed ende al 25 tecommun van den drien steden vornooft willen ende begheren dat alle dese dinghen vors., ende elke zonderlinghe, bliven goet, vast, ghestade ende welghehouden teeweliken daghen, zo hebben wij eendrachtelike gheloofte ende gheloven, manlic met andren, over ons ende onsen naercommers, onse seegghen in al der manieren dat hier vorscreven es, met al onser macht te houden 30 staende, ende te doene houden staende in der manieren dat boven gheset es, int cas datter die van Poperinghen, ofte hare naercommers, ofte enich van hemlieden, in enegher manieren derjegghen gaen wilden, of datter jeghen

ghedaen worde bi hem of bi andren in al ofte in zo, ofte in enich van den vorscreven dinghen, bi der orcontseepen van desen presenten lettren, gheze- ghelt hutehanghende metten zegghelen der drie steden bovenghenoomt.

Ghedaen den xxix^{ten} dach van aprille, int jaer Ons Heeren, dusentich CCC. viertich ende drie.

5

1343 - Een proosdijschool

Meester **Germain Schoonaert** schrijft in zijn uitgebreid artikel over Meester Jacob DePape (°Poperinge ca. 1480 - + Ieper ca 1555) dat men met zekerheid kan stellen dat er in de 14de eeuw reeds een proosdijschool te Poperinge bestond.

Op 11 november 1343 immers, was het ambt van scholaster vacant. Johannes Vituli, clericus van het bisdom Terwaan, diende een verzoekschrift in bij paus Clemens VI, die te Avignon zetelde. Hij vroeg de bemiddeling van de paus om voor onbepaalde tijd of zolang hij leefde de functie van scholaster te verkrijgen, alsook de rechten en de voordelen die hieraan verbonden waren. Hij verklaarde hierbij dat het benoemingsrecht bij de abt van Sint Bertijns lag.

(Info – Meester Jacob de Pape - Westhoek – jaargang 16 – 2000 nr. 4)